

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

SOTSIAALMINISTEERIUM

KULTUURIMINISTEERIUM

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

Lasteabi.ee

116 111

EADSE

Huvihariduse hea tava seletuskiri

Huvihariduse hea tava seletuskiri on lisadokument, mille aluseks on õigusaktid, juhendid ja normid ning kokkulepped ministeeriumite ja asutuste vahel lapse heaolu, turvalise huvihariduse ja arengu toetamiseks.

Hea tava eesmärk

Huviharidus on teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtuste ja käitumisharjumiste kogum, mis on omandatud süsteemse juhendatud tegevuse käigus vaba tahte alusel (HTM, 2025). Lastele ja noortele peab looma turvalist ja õppimist soodustava arengukeskkonna, kus iga osapool tunneb end toetatuna ning kus võimusuhteid ei kuritarvitata. Oluline on märgata ja sekkuda, kui lapse heaolu ei ole tagatud või kui keegi on lapse heaolu kahjustanud. Huvihariduse kaudu on meil võimalus toetada noore kujunemist hästi toimetulevaks ja mitmekülgse arenguga ühiskonnaliikmeks (Huviharidusstandard, 2007), kes on teadlik iseendast. Lastekaitseaduse § 27¹ (LasteKS, 2025) kohustab lastega töötavaid ja tööalaselt kokkupuutuvaid spetsialiste teatama abivajavast lapsest. See on vajalik, et laps saaks võimalikult kiirelt abi ja tuge.

Hea tava põhimõtted - Hoolivus, Avatus, Koostöö

Huvihariduse hea tava põhimõtete aluseks on lapse heaolu toetamine organiseeritud huvitegevuse kaudu. Lapse heaolu tagamisel on oluline seista lapse huvide ja õiguste eest (SKA, 2023) ning kaasata last teda puudutavate otsuste tegemisse. Tähtsal kohal on ka koostöö ja ühised kokkulepped, mis arvestavad lapse arenguga.

Ennetamine organisatsiooni tasandil

Lapse huvide ja õiguste esikohale seadmine on oluline kõikidel tasanditel (LÕK, 1991). Samuti lapse õiglase kohtlemine (PS, 1992). Vajalik on lapsele pakkuda turvalisust ja reageerida ebasobivale käitumisele. Lapse heaolu saab toetada suhete, ühiste kokkulepete ja turvaliste reeglite kaudu. Tähtis on ennetada väärkohtlemist ja kahtluse korral abivajavast lapsest teatada.

Laste väärkohtlemist jagatakse üldjuhul neljaks: füüsiline, seksuaalne ja/või emotsionaalne väärkohtlemine ja hooletusse jätmine (WHO, 2024), kusjuures on oluline silmas pidada, et väärkohtlemine on sageli varjatud. Vanematel, õpetajatel, treeneritel ja lastega töötavatel spetsialistidel on seega väärkohtlemise ära tundmisel ja sekkumisel väga tähtis roll.

Selleks, et mõista iseennast ja osata teistega suhelda, on sotsiaal-emotsionaalsete pädevuste õpetamine vajalik alates söimeealistest lastest kuni lapsevanemateni (Peaasi, 2025).

Abi saamise võimalused, sh lasteabi telefoninumber, peavad olema lapsele, vanemale ja juhendajale kättesaadavad ja nähtavad.

Koostöö alused

Olulised on selgelt sõnastatud ja kirjutatud kokkulepped erinevate osapoolte vahel, nende üle rääkimine ja avatud suhtlemine kogu hooaja/kalendriaasta vältel ja suuremate toimumiste/laagrite eel ning tutvustamine uutele liitujatele.

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

SOTSIAALMINISTEERIUM

KULTUURIMINISTEERIUM

HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUM

Kaasrahastanud
Euroopa LiitEesti
tuleviku heaks

Lasteabi.ee

116 111

EADSE

Nimekiri sekkumistest, mida valdkond ja organisatsioon saavad ise ära teha:

- Lastega töötavate spetsialistide kohustuslik taustakontroll.
- Kokkulepitud normide ja käitumistavade kirjapanek kodukorras ja olulisema üle rääkimine kohtumistel.
- Selgelt sõnastatud visioon ja missioon, et igaüks saaks aru ühistest eesmärkidest.
- Strateegiline arengukava, mis annab tulevikusuuna ja konkreetseid tegevused.
- Usaldusisikute (mees- ja naissoost) määramine, kelle poole saab laps/ juhendaja igal ajal pöörduda.
- Läbimõeldud ja kirjapandud ning organisatsioonis läbi räägitud ja teatavaks tehtud abivajavast lapsest teatamise kord, sh võimalus teha teavitust lasteabi kodulehe kaudu.
- Väärkohtlemise juhtumite menetlemise kord koos kohese sekkumise ja turvalisuse tagamisega.
- Kokkulepped laste ja vanematega, sh käitumisjuhised suhtlemisel sotsiaalmeedias ja üritustel.
- Spetsialistide teadlikkuse tõstmine, sh infotundide, koolituste, ennetusmaterjalide kaudu.
- Plaan kriisiolukordades toimetulekuks, mis on organisatsiooni liikmetele vajalikul määral lahti seletatud.
- Traumateadlikkuse edendamine organisatsioonis, sh lapse ja noore toetamiseks.

Loe lisaks väärkohtlemist ennetavate sammude kohta spordis.

Huviharidusspetsialisti väärtused ja roll

Huvihariduses tegutsevad professionaalid: huvikooli õpetaja, treener või huviringi juhendaja, kellest igaühel on lapse heaolu soodustavad väärtused ja oskused konkreetse huvialavaldkonna õpetamise ja pedagoogika kohta (HARNO, 2024). Lisaks tugispetsialist, laagrikasvataja ja vabatahtlik, kes puutuvad oma töös vahetult lastega kokku. Huviharidusspetsialist arendab lapse ja noore oskuseid ja tehnikat, loovust ja eneseväljendust, teadlikkust ja analüüsi endast ja ümbritsevast keskkonnast. Spetsialist omandab oskuseid järjepideva õppimise, enesetäiendamise ja tööalaste kogemuste omandamise kaudu. Huviharidusspetsialist arvestab tegevuste läbiviimisel osalejate vanust, individuaalsust ja arengut, vahendite olemasolu ja nende ohutust. Ta valib sobiva tegevuse või meetodi sõltuvalt valdkonna eripärast, eesmärgist, sihtrühmast, tegemise kohast ja olukorrast. Ta on teadlik nii füüsilise kui ka vaimse keskkonna ohuteguritest ja oskab nendega arvestada. Spetsialist tunneb enesehoiuvõtteid ja rakendab neid.

Lastekaitseaduse § 27¹ kohaselt lastega töötav ja tööalaselt kokkupuutuv spetsialist märkab ja teatab abivajavast lapsest (LasteKS, 2025).

Lapsevanema ja lapse kaasamine

Lapse kaasamine tähendab teadlikkust ja lapse võimalust mõjutada otsuseid, mis kujundavad tema elu. Lapse kaasamisel on oluline küsida arvamust, kuulata ära nende ettepanekuid ja seisukohti. Lisaks soodustada perekonna teadlikku osalemist, jagada piisavalt infot ja anda lapsele turvalisi valikuid (MTÜ Lastekaitse Liit 2025). Lapsevanem tunneb huvi lapse huvihariduse (HTM, 2025) vastu. Lähtuvalt lapse vanusest, iseseisvus- ja arengutasemest, aitab lapsevanem kaasa turvalise õhkkonna ja lapse arengukeskkonna loomisele huvihariduses. Lapsevanem on samal ajal toetav ja nõudlik, pakub lapsele ja noorele nii toetavat päevakava, juhendamist kui ka emotsionaalset kohalolu ning jätab lapsele aega nii mänguks kui puhkuseks.

Vanemal on oluline lahendada konflikte ja märgata kiusamist koostöös teiste osapooltega. Lapsevanem saab lapsele olla seejuures toeks, suhtuda heatahtlikkusega endasse ja teistesse, aidata lahendada konflikte ja kiusamisjuhtumeid, õpetada last kuulama ära teiste seisukohti ja väljendama oma tundeid (KIVA, 2009) ning arvestama teistega. Vanem on teadlik oma lapse huvihariduse õpetajate/juhendajate/treenerite kontaktidest, ringikaaslastest ja tegevustest. Samuti jälgib turvalisust (sh vajadusel virtuaalmeedias, teekonnal huviringitundi ja tagasi koju). Lapsevanem räägib lugupidamisega teistest täiskasvanutest lapse elus.

Lähtuvalt huviharidusvaldkonna spetsiifikast ja laste/noorte sihtgrupist võivad organisatsioonid head tava täiendada, lisada kokkuleppeid tulenevalt valdkonnast ja selle eetikast ning kaasata protsessi lapsi ja noori.